

визнавати спеціальними потерпілими у злочині, передбаченому ст. 386 КК України, осіб, близьких свідку, потерпілому, експерту. Обґрунтовуючи необхідність такого закріплення, Л. В. Лобанова підкреслює, що такий вплив може виявитися більш ефективним засобом спонукання до виконання незаконної вимоги, ніж застосування насильства до самим приневоленим особам. Така позиція має право на існування, оскільки примушування або підкуп не лише свідка, потерпілого або експерта здатне заподіювати шкоду порядку одержання доказів у кримінальному провадженні, а й вчиненні відповідних дій щодо їх близьких осіб. Тому диспозицію ст. 386 КК України доцільно доповнити вказівкою на таку категорію спеціальних потерпілих, як близькі особи свідка, потерпілого або експерта.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України. Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2019. 264 с.
2. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: у 2 т. / За заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Алерта: КНТ: центр учбової літератури, 2009. Т. 1. 964 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернєя. – К. : Юрінком Інтер, 2019. – 1064 с.

Колодчина Алла Леонідівна,

аспірант кафедри управління безпеки,
правоохоронної та антикорупційної
діяльності ПрАТ «Вищий навчальний
заклад “Міжрегіональна академія
управління персоналом”»

РОЛЬ ПРОКУРАТУРИ ЯК УЧАСНИКА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЗАСУДЖЕНИХ У МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ УКРАЇНИ

Вивчення ролі прокуратури як учасника кримінально-виконавчої діяльності в реалізації міжнародних стандартів у сфері захисту прав засуджених в місцях несвободи України обумовлено декількома обставинами: критичним станом, що склався у сфері виконання покарань України та який виступає однією з детермінант, яка негативно впливає на ефективність виконання і відбування

покарання у виді позбавлення волі та, зокрема, знижує рівень захищеності основоположних прав, свобод і законних інтересів осіб, що тримаються в місцях несвободи Міністерства юстиції України; по-друге, об'єктивною потребою залучення всіх суб'єктів та учасників кримінально-виконавчої діяльності до процесу реформування діяльності органів та установ виконання покарань України, одним із завдань якого є забезпечення реалізації на практиці міжнародних стандартів у сфері захисту прав засуджених у місцях несвободи.

У цьому контексті, без сумніву, досить актуальним питанням є з'ясування ролі прокуратури в реалізації міжнародних стандартів поведінки із засудженими у сенсі кримінально-виконавчої діяльності прокурорів, які здійснюють нагляд за дотриманням законів у сфері виконання покарань та пробації (ст. 22 КВК та ст. 26 Закону України «Про прокуратуру»[1]. Як показали результати вивчення наукової літератури, досі на доктринальному рівні немає однозначності щодо таких категорій кримінально-виконавчого права, як: «суб'єкт» та «учасник» кримінально-виконавчих правовідносин, що важливо з огляду визначення ефективності їх діяльності у сфері виконання покарань України.

Зокрема, І. В. Шмаров поряд із суб'єктами кримінально-виконавчих правовідносин пропонує розглядати як окрему правову категорію й їх учасників. При цьому, до перших він обґрунтовано відніс персонал органів та установ виконання покарань, з одного боку, і засуджених до відповідних кримінальних покарань, з іншого[2, с. 35]. У свою чергу, учасниками зазначених суспільних відносин він називає всіх інших фізичних і юридичних осіб, включаючи й прокуратуру, які своїми діями сприяють діяльності суб'єктів кримінально-виконавчих правовідносин

Аналогічну позицію з цього питання займає й А. П. Гель, зазначаючи у зв'язку з цим, що межа між суб'єктами та учасниками кримінально-виконавчих правовідносин полягає в тому, що суб'єктами є їх сторони, які володіють найбільшим обсягом суб'єктивних прав та обов'язків, і за їх відсутності вказані правовідносини не виникають. А от, решта фізичних і юридичних осіб, котрі наділені меншим обсягом повноважень і участь яких у процесі виконання – відбування покарання не завжди є обов'язковою, є іншими учасниками кримінально-виконавчих правовідносин[3, с. 36-37].

Серед представників останніх можна назвати вітчизняних вчених пенітенціаристів І. Г. Богатирьова, та О. В. Лісіцкова, які взагалі не бачать відмінностей у поняттях «суб'єкти» та «учасники» кримінально-виконавчих правовідносин, стверджуючи при цьому, що суб'єктами цих правовідносин є сторони, які володіють найбільшим обсягом суб'єктивних прав і обов'язків, встановлених нормами права.

Виходячи з цього, на їх переконання, суб'єктами кримінально-виконавчих правовідносин, а також іншими учасниками цих правовідносин є юридичні та фізичні особи, які володіють певними суб'єктивними правами і обов'язками, врегульованими нормами кримінально-виконавчого законодавства [4, с. 71–72].

Як показало вивчення зарубіжної наукової літератури, за кордоном з означених питань також немає одностайності. Так, російські учені А. І. Зубков та В. А. Уткін у своїх працях не виокремлюють окремо суб'єктів та учасників кримінально-виконавчих правовідносин, називаючи всіх юридичних і фізичних осіб, які забезпечують процес виконання та відбування кримінального покарання, учасниками такого виду суспільної діяльності [5, с. 18].

У той самий час, казахські науковці (Є. М. Бегалієв, А. Т. Байсетов та ін.) переконані, виконання покарання належить до виключної прерогативи (від лат. *prærogativa* – виключне право) уповноважених державних органів, які і є суб'єктами відповідних правовідносин [6, с. 19].

У цілому ж, виходячи з проведеного аналізу та положень чинного кримінально-виконавчого законодавства України, слід констатувати, що до суб'єктів кримінально-виконавчих правовідносин варто віднести лише органи та установи виконання покарань, виключний перелік яких визначений в ст. 11 КВК України, та засуджених до тих чи інших кримінальних покарань (ст. 7 КВК).

Всіх інших фізичних і юридичних осіб, включаючи й органи прокуратури (ст. 7 Закону України «Про прокуратуру», необхідно вважати учасниками зазначених правовідносин, виходячи з того, що до їх повноважень безпосередньо не віднесено ні функції (ст. 2 Закону України «Про прокуратуру»), ні завдання (ст. 26 даного Закону) саме по виконанню покарання, тобто застосування до засудженого державного примусу – такої процедури, що передбачає обмеження його прав, свобод і законних інтересів [7, с. 12].

Список використаних джерел

1. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року (в редакції від 20.03.2020). <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Уголовно-исполнительное право: учебник / А. С. Михлин, П. Г. Пономарев, И. В. Шмаров и др.; под ред. И. В. Шмарова. Москва: Новый Юрист, 2003. 506 с.
3. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С., Кримінально-виконавче право України: навч. посібник / за ред. проф. А. Х. Степанюка. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 624 с.
4. Богатирьов І. Г., Лісідков О. В. Кримінально-виконавче право: підручник: модульно-рейтинговий курс для студентів, курсантів

та слухачів вищ. юрид. навч. закладів III-IV рівнів акредитації: 2-ге вид. Київ: Дакор, 2014. 376 с.

5. Уголовно-исполнительное право России: теория, законодательство, международные стандарты, отечественная практика конца XIX- начала XX века: учебник для вузов / под ред. д.ю.н., проф. А. И. Зубкова. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Норма, 2005. 720 с.

6. Понятие, признаки, система и наказания по уголовному законодательству Украины и Республики Казахстан: учебн. пособ. / М. В. Палий, Е. Н. Бегалиев, Е. С. Назымко и др.; под ред. В. Н. Бессчасного. Киев: КНТ, 2009. 232 с.

7. Кримінально-виконавче право: підручник / Б. М. Головкін, А. Х. Степанюк, О. Г. Колб та ін.; за ред. Б. М. Головкіна та А. Х. Степанюка. 2-ге вид. перероб. і доповн. Харків: Право, 2019. 288 с.

Константинов Александр Александрович,
аспірант докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

ЮРИДИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИДАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЩО ЗМЕНШУЮТЬ НАДХОДЖЕННЯ БЮДЖЕТУ АБО ЗБІЛЬШУЮТЬ ВИТРАТИ БЮДЖЕТУ ВСУПЕРЕЧ ЗАКОНУ

Анотація. У статті здійснено аналіз складу злочину, передбаченого ст. 211 Кримінального кодексу України, «Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону». Автором визначено, що основним безпосереднім об'єктом злочину є суспільні відносини, що забезпечують додержання встановленого законодавством порядку видання нормативно-правових або розпорядчих актів, пов'язаних з виконанням державного та місцевих бюджетів. Доведено, що закінченням злочину вважається з моменту видання зазначеного в диспозиції ч. 1 ст. 211 Кримінального кодексу України нормативно-правового акта, незалежно від наслідків, які перебувають за межами складу злочину (формальний склад злочину).

Ключові слова: злочин, склад злочину, об'єкт злочину, нормативно-правовий акт, бюджет, надходження, витрати.

Summary. The article analyzes the elements of the crimes provided under Art. 211 of the Criminal Code of Ukraine, "Publication of legal act which reduce incomes budget or increase expenditures budget against the law". The author determines the main object of the crime is public relations directly, which ensure compliance with the procedure established by law for the issuance of regulations relating to the implementation of state and local